

Põhiõiguste harta			Puuetega inimeste õiguste konventsioon (PIK)			Põhiseadus (PS)		Kontrolli, et kooskõla oleks tagatud/kinnitus, vajadusel täiendav analüüs ja täiendavad nõuded TATis
https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012P/TXT&from=ET			https://www.riigiteataja.ee/akt/204042012006			https://www.riigiteataja.ee/akt/115052015002?leiaKehtiv		
Põhiõiguste harta jaotis	Põhiküsimused	Harta artikkel	PIK artikkel	Põhiküsimused	Põhiõiguste harta ja puuetega inimeste õiguste konventsiooni artiklid on kaetud muu hulgas põhiseaduse ja teiste all loetletud seadustega			
Sotsiaalministeerium nõustab naiste ja meeste võrdõiguslikkuse, mittediskrimineerimise ja erivajadustega inimeste lipipäsetavuse osas programmide ja projektide kavandamis-, rakendamise-, seire- ja hindamisprotsessis (ELi harta artiklid 21, 23 ja 26 ja puuetega inimeste konventsiooni artikkel 9), Keskkonnaministeerium keskkonnakaitse teemades (ELi harta artikkel 37) ning kooskõlastavad toetuse andmise tingimusi.								
Iga ministeerium vastutab põhiõiguste kaitsmise ja edendamise eest oma haldusalas.								
I jaotis - "Väärkuse" (artiklid 1-5)	Inimväärikus	1	16	Kaitse ekspluateerimise, vägivalda ja väärkohtlemise eest	PS § 10 nimetatud inimväärikuse põhimõtete on üks EV Põhiseaduse alusprintsipiidest	Kontroll/		
	Õigus elule	2	10	Õigus elule	PS § 17 Igaühel on õigus elule.	Kontroll/kinnitus[1]		
	Õigus isikupuutumatus	3	14	Vabadus- ja isikupuutumatus	PS § 20 Igaühel on õigus vabadusele ja isikupuutumatus	Kontroll/kinnitus		
	Piinamise ning ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise keeld	4	15	Kaitse piinamise ja julma, ebainimliku või inimväärikust alandava kohtlemise ja karistamise eest	PS § 18 Kedagi ei tohi piinata, julmalt või väärkust alandavalt kohelda.	Kontroll/kinnitus		
	Orjapidamise ja sunniviisilise töö keeld	5	16	Kaitse ekspluateerimise, vägivalda ja väärkohtlemise eest	PS § 20 Igaühel on õigus vabadusele ja isikupuutumatus. PS § 29 Kedagi ei tohi sundida tema vaba tahte vastaselt tööle ega teenistusse, välja arvatud kaitseväeteenistus või selle asendusteenistus, tööd nakkushaiguse leviku tõkestamiseks, loodusõnnetuse ja katastroofi korral ning tööd, mida seaduse alusel ja korras peab tegema süüdimõistetud.	Kontroll/kinnitus		
II jaotis „Vabadused“ (artiklid 6–19)	Õigus vabadusele ja turvalisusele	6	16	Kaitse ekspluateerimise, vägivalda ja väärkohtlemise eest	PS § 20 Igaühel on õigus vabadusele ja isikupuutumatus	Kontroll/kinnitus		
	Era- ja perekonnaelu austamine	7	22	Isikupuutumatus kaitse	PS § 26 Igaühel on õigus perekonna- ja eraelu puutumatus	Kontroll/kinnitus		
	Isikuandmete kaitse	8	22	Eraelu puutumatus	1. Põhiseadus § 20 Igaühel on õigus vabadusele ja isikupuutumatus. 2. Isikuandmete kaitse seadus - https://www.riigiteataja.ee/akt/104012019011	Kontroll/kinnitus		
	Õigus abielluda ja luua perekond	9	23	Kodu ja perekonna austamine	PS § 26 Igaühel on õigus perekonna- ja eraelu puutumatus. PS § 27 Perekond rahva püsimise ja kasvamise ning ühiskonna alusena on riigi kaitse all.	Kontroll/kinnitus		
	Mõtte-, südametunnistuse- ja usuvabadus	10	3	Preambul ja üldpõhimõtted, sh mittediskrimineerimine, osalemine ja kaasatus ühiskonnas, võrdsed võimalused, juurdepääsetavus, meeste ja naiste võrdsus jne.	PS § 40 Igaühel on südametunnistuse-, usu- ja mõttevabadus. PS § 41 Igaühel on õigus jääda truuks oma arvamuste ja veendumustele. Kedagi ei tohi sundida neid muutma.	Kontroll/kinnitus		
	Sõna- ja teabevabadus	11	21	Sõna ja arvamusevabadus ning juurdepääs informatsioonile	§ 44. Igaühel on õigus vabalt saada üldiseks kasutamiseks levitatavat informatsiooni. § 45. Igaühel on õigus vabalt levitada ideid, arvamusi, veendumusi ja muud informatsiooni sõnas, trükis, pildis või muul viisil.	Kontroll/kinnitus		
	Kogunemis- ja ühinemisvabadus	12	21	Sõna ja arvamusevabadus ning juurdepääs informatsioonile	§ 47. Kõigil on õigus ilma eelneva loata rahumeelselt koguneda ja koosolekuid pidada.	Kontroll/kinnitus		
	Kunsti ja teaduse vabadus	13	30	Osalemine kultuurielus, virgustus-, puhke- ja sporditegevuses	§ 38. Teadus ja kunst ning nende õpetused on vabad.	Kontroll/kinnitus		
	Õigus haridusele	14	24	Rahvusvaheline koostöö	Ülikoolid ja teadusasutused on seaduses ettenähtud piires autonoomsed.	Kontroll/kinnitus		
	Kutsevabadus ja õigus teha tööd	15	27	Haridus	§ 37 Igaühel on õigus haridusele	Kontroll/kinnitus		
	Ettevõtlusvabadus	16	27	Töö ja tööhõive	§ 29. Eesti kodanikul on õigus vabalt valida tegevusala, elukutset ja töökohta.	Kontroll/kinnitus		
	Õigus omandile	17	30	Töö ja tööhõive	§ 31 Eesti kodanikel on õigus tegeleda ettevõtlusega	Kontroll/kinnitus		
	Õigus varjupaigale	18	18	Osalemine kultuurielus, virgustus-, puhke- ja sporditegevuses.	§ 32 Igaühel on õigus omandile puutumatu ja võrdselt kaitstud	Kontroll/kinnitus		
	Õigus kaitsele tagasisaatmise, väljasaatmise või väljaandmise korral;	19	18	Liikumisvabadus ja kodakondsus	Välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seadus - https://www.riigiteataja.ee/akt/VRKS	Kontroll/kinnitus		
III jaotis „Võrdsus“ (artiklid 20–26)	Võrdsus seaduse ees	20	12	Võrdne tunnustamine seaduse ees	PS § 12 Kõik on seaduse ees võrdsed. Kedagi ei tohi diskrimineerida rahvuse, rassi, nahavärvuse, soo, keele, päritolu, usutunnistuse, poliitiliste või muude veendumuste, samuti varalise ja sotsiaalse seisundi või muude asjaolude tõttu.	Analüüs seletuskirjas, vajadusel TATis täpsustus. Palun kasutada analüüsil viiteid harta/PIK artiklitele		
	Diskrimineerimiskeeld	21	5	Võrdsus ja mittediskrimineerimine	Võrdse kohtlemise seadus - https://www.riigiteataja.ee/akt/122102021011?leiaKehtiv - Kedagi ei tohi diskrimineerida rahvuse, rassi, nahavärvuse, usutunnistuse või veendumuste, vanuse, puude või seksuaalse sättumuse alusel. Võrdse kohtlemise põhimõtte tähendab, et diskrimineerimist ei toimu.			
	Kultuuriline, usuline ja keeleline mitmekesisus	22	4	Üldkohustused	Artikkel 3 - Üldpõhimõtted Puuetega inimeste õiguste konventsioonis (PIK)			
			9	Juurdepääsetavus				
			30	Osalemine kultuurielus, virgustus-, puhke- ja sporditegevuses				
	Naiste ja meeste võrdõiguslikkus	23	6	Puuetega naised			(a) austus inimeste loomupärase väärkuse, individuaalse autonoomia, seelähulgas vabaduse ise oma valikuid langetada, ja iseseisvuse vastu;	
Lapse õigused	24	7	Puuetega lapsed	(b) mittediskrimineerimine;				
Eakate õigused	25	28	Küllaldane elatustase ja sotsiaalne kaitse	(c) täielik ia tõbus osalemine ia kaasatus ühiskonnas;				

	Puuetega inimeste integreerimine	26	3 4 8 9 19 20 27 30	Üldpõhimõtted Üldkohustused Teadlikkuse suurendamine Juurdepäasetavus Iseseisev elu ja kogukonda kaasamine Isiklik liikumisvõime Töö ja hõive Osalemine kultuurielus, virgestus-, puhke- ja sporditegevustes	(c) usulise ja vaimse vabaduse ja avaliku elu osas; (d) austus erinevuste vastu ning puuetega inimeste tunnustamine inimeste mitmekesisuse ja inimkonna osana; (e) võrdsed võimalused; (f) juurdepäasetavus; (g) meeste ja naiste võrdsus; (h) austus puuetega laste arenevate võimete vastu ning austus puuetega laste õiguse vastu säilitada oma identiteet.	
IV jaotis „Solidaarsus“ (artiklid 27–38)	Töötajate õigus olla ettevõttes informeeritud ja ära kuulatud	27		Rakendub töötajate usaldusisiku seadus (https://www.riigiteataja.ee/akt/12771390?leiaKehitiv), mis reguleerib töötajate usaldusisiku tegevust teda volitanud töötajate ja ametnike esindamisel suhetes tööandjaga ja töötajatega.		Kontroll/kinnitus
	Kollektiivlääbirääkimiste ja kollektiivse tegutsemise õigus	28	27	Töö ja tööhõive (f)	PS 29 Töötajate ja tööandjate ühingutesse ja liitudesse kuulumine on vaba. Töötajate ja tööandjate ühingud ja liidud võivad oma õiguste ja seaduslike huvide eest seista vahenditega, mida seadus ei keela. Streigijõu kasutamise tingimused ja korra sätestab seadus.	Kontroll/kinnitus
	Õigus kasutada tööhõiveteenuseid	29	26 27	Habilitatsioon ja rehabilitatsioon Töö ja tööhõive	§ 29. Eesti kodanikul on õigus vabalt valida tegevusala, elukutset ja töökohta.	Kontroll/kinnitus
	Kaitse põhjendamatu vallandamise korral	30		Kohaldub harta artikkel.	§ 29 Töötingimused on riigi kontrolli all. Töövaidluste lahendamise korra sätestab seadus.	Kontroll/kinnitus
	Head ja õiglaselised töötõingimused	31	27	Töö ja tööhõive	§ 29 Töötingimused on riigi kontrolli all. Töövaidluste lahendamise korra sätestab seadus.	Kontroll/kinnitus
	Keeld kasutada laste tööjõudu ja noorte töötajate kaitse tööil	32	16 27	Kaitse ekspluateerimise, vägivalda ja väärkohtlemise eest Töö ja tööhõive	PS § 29 lg 2 keelab sunnitud nii lapse kui ka täiskasvanu puhul. Last ei tohi töö tegemiseks ära kasutada. Laps ei tohi teha tööd, mis on talle ohtlik, segab koolis käimist või on kahjulik tema tervisele ja arengule. Laste töötamist reguleerib töölepingu seadus. Seal on kirjas laste töölkäimist puudutavad vanusepiirid ja eritingimused. Alaealisel on töötamiseks vaja olenevalt vanusest kas vanema või tööinspektori luba. (https://www.oiguskantsler.ee/et/laste-ja-noorte-%C3%B5igused-ja-kohustused)	Kontroll/kinnitus
	Perekonna- ja tööelu	33	23	Kodu ja perekonna austamine	PS § 27 Perekond rahva püsimise ja kasvamise ning ühiskonna alusena on riigi kaitse all. § 29 Eesti kodanikul on õigus vabalt valida tegevusala, elukutset ja töökohta. Kui seadus ei sätesta teisiti, siis on see õigus võrdset Eesti kodanikuga ka Eestis viibival välisriigi kodanikul ja kodakondsuseta isikul.	Kontroll/kinnitus
	Sotsiaalkindlustus ja sotsiaallabi	34	28	Küllaldane elatustase ja sotsiaalne kaitse	§ 28 Eesti kodanikul on õigus riigi abile vanaduse, töövõimetuse, toitjakaotuse ja puuduse korral. Riik soodustab vabatahtlikku ja omavalitsuse hoolekannet. Lasterikkad pered ja puuetega inimesed on riigi ja kohalike omavalitsuste erilise hoole all.	Kontroll/kinnitus
	Tervishoid	35	25	Tervishoid	§ 28 Igaühel on õigus tervise kaitsele.	Kontroll/kinnitus
	Võimalus kasutada tildist majandushuvi pakkuvaid teenuseid	36	11	Ohuolukorrad ja humanitaarsed eriolukorrad	Majandustegevuse seadustiku üldosa seadus - https://www.riigiteataja.ee/akt/106042021005	Kontroll/kinnitus
Keskonnakaitse		9	Juurdepäasetavus (f)	PS § 53 Igaüks on kohustatud säästma elu- ja looduskeskkonda ning hütivama kahju, mis ta on keskkonnale tekitanud.	Analüüs ja maandamismeetmed	
		21	Sõna ja arvamusevabadus ning juurdepääs teabele lõige (a) avalikkusele mõeldud teabe edastamine puuetega inimestele juurdepäasetavas vormingus ning erinevate puuetega arvestavate tehnoloogiate abil õigeaegselt ja ilma lisakuludeta.			
V jaotis „Kodanike õigused“ (artiklid 39–46)	Tarbijakaitse	38	4	Üldkohustused (e, f, g, h)	Tarbijakaitse seadus - https://www.riigiteataja.ee/akt/TKS	Kontroll/kinnitus
	Õigus hääletada ja kandideerida Euroopa Parlamendi valimistel	39	29	Osalemine poliitilises ja avalikus elus	Euroopa Parlamendi valimise seadus - https://www.riigiteataja.ee/akt/EPVS	Kontroll/kinnitus
	Õigus hääletada ja kandideerida kohalikel valimistel kohalikel valimistel	40	29	Osalemine poliitilises ja avalikus elus	PS § 56. Kõrgeimat riigivõimu teostab rahvas hääleõiguslike kodanike kaudu: 1) Riigikogu valimisega; 2) rahvahääletusega. PS § 57. Hääleõiguslik on Eesti kodanik, kes on saanud kaheksateist aastat vanaks.	Kontroll/kinnitus
	Õigus heale haldusele	41	29	Osalemine poliitilises ja avalikus elus	HMS § 5 lõike 2 kohaselt tuleb haldusmenetlus läbi viia eesmärgipäraselt ja efektiivselt, samuti võimalikult lihtsalt ja kiirelt, vältides üleliigseid kulutusi ja ebameeldivusi isikutele. ÜSS § 1 lg 5 kohaselt kohaldatakse viidatud seaduses ette nähtud menetlusele haldusmenetluse seadust.	Kontroll/kinnitus
	Õigustutvuda dokumentidega	42	21	Sõna ja arvamusevabadus ning juurdepääs informatsioonile	PS § 44 Eesti kodanikul ja Eestis viibival välisriigi kodanikul ja kodakondsuseta isikul on õigus seaduses sätestatud korras tutvuda tema kohta riigiasutustes ja kohalikes omavalitsustes ning riigi ja kohalike omavalitsuste arhiivides hoitavate andmetega. HMS § 37 lg 1 igaühel on õigus igas menetlusstaadiumis tutvuda haldusorganiga säilitatavate asjas tähtsust omavate dokumentide ja toimikuga, kui see on olemas.	Kontroll/kinnitus
	Õigus pöörduda Euroopa ombudsmani poole	43	13	Juurdepääs õigusemõistmisele	Rahvusvaheliste lepingute alusel otsekohalduv	Kontroll/kinnitus
	Õigus esitada petitioone	44	13	Juurdepääs õigusemõistmisele	PS § 46 Igaühel on õigus pöörduda märgukirjade ja avaldustega riigiasutuste, kohalike omavalitsuste ja nende ametiisikute poole. Vastamise korra sätestab seadus	Kontroll/kinnitus
	Liikumis- ja elukoha valiku vabadus	45	20	Isiklik liikumisvõime	§ 34. Igaühel, kes viibib seaduslikult Eestis, on õigus vabalt liikuda ja elukohta valida.	Kontroll/kinnitus
	Diplomaatilisele ja	46	13	Juurdepääs õigusemõistmisele	§ 13 - Igaühel on õigus riigi ja seaduse kaitsele. Eesti riik kaitseb	Kontroll/kinnitus

VI jaotis „Õigusemõistmine“ (artiklid 47–50)	Õigus tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtulikule arutamisele	47	13	Juurdepääs õigusemõistmisele	PS § 15 Igaühel on õigus pöörduda oma õiguste ja vabaduste rikkumise korral kohtusse. Igaüks võib oma kohtuasja läbivaatamisel nõuda mis tahes asjassepuutuva seaduse, muu õigusakti või toimingu põhiseadusevastaseks tunnistamist. § 20 Igaühel on õigus vabadusele ja isikupuutumatusel. § 22 Kedagi ei tohi käsitada kuriteos süüdi olevana enne, kui tema kohta on jõustunud süüdimõistev kohtuotsus.	Kontroll/kinnitus
	Süütuse presumptsioon ja kaitseõigus	48	13	Juurdepääs õigusemõistmisele	§ 22. Kedagi ei tohi käsitada kuriteos süüdi olevana enne, kui tema kohta on jõustunud süüdimõistev kohtuotsus.	Kontroll/kinnitus
	Kuritegude ja karistuste seaduslikkuse ja proportsionaalsuse põhimõte	49	13	Juurdepääs õigusemõistmisele	PS § 3 Riigivõimu teostatakse üksnes põhiseaduse ja sellega kooskõlas olevate seaduste alusel. Rahvusvahelise õiguse üldtunnustatud põhimõtted ja normid on Eesti õigussüsteemi lahutamatu osa. PS § 11 Õigusi ja vabadusi tohib piirata ainult kooskõlas põhiseadusega. Need piirangud peavad olema demokraatlikus ühiskonnas vajalikud ega tohi moonutada piiratavate õiguste ja vabaduste olemust. PS § 22 kedagi ei tohi käsitada kuriteos süüdi olevana enne, kui tema kohta on jõustunud süüdimõistev kohtuotsus.	Kontroll/kinnitus
	Mitmekordse kohtumõistmise ja karistamiskeeld	50	13	Juurdepääs õigusemõistmisele	PS § 23 Kedagi ei tohi teist korda kohtu alla anda ega karistada teo eest, milles teda vastavalt seadusele on mõistetud lõplikult süüdi või õigeks.	Kontroll/kinnitus

[1] Täiendavalt analüüsima ei pea, kuid pead kontrollima ja kinnitama, et nõuet ei rikutaks.

[2] DNSH ja kliimakindluse analüüsi juhised on punktis X